

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

PESEL (wypełnia zdający) <table border="1" style="margin: auto;"><tr><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td></tr></table>																				 PPOP-100-2302

EGZAMIN EKSTERNISTYCZNY Z JĘZYKA POLSKIEGO

SZKOŁA PODSTAWOWA

DATA: **3 lutego 2023 r.**

CZAS PRACY: **120 minut**

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **40**

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 16 stron (zadania 1–23). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
3. Zapoznaj się uważnie ze źródłami, a następnie wykonaj zadania umieszczone pod nimi. Odpowiadaj tylko na podstawie źródeł i tylko własnymi słowami – chyba że w zadaniu polecono inaczej. Udzielaj tylu odpowiedzi, o ile Cię poproszono.
4. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
5. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
6. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
7. Na tej stronie i na karcie punktowania w wyznaczonych miejscach wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.
8. Pamiętaj, że w razie stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań egzaminacyjnych lub zakłócenia prawidłowego przebiegu egzaminu w sposób, który utrudnia pracę pozostałym osobom zdającym, przewodniczący zespołu nadzorującego egzamin przerywa i unieważnia egzamin eksternistyczny.

Życzymy powodzenia!

LEKTURY OBOWIĄZKOWE NA EGZAMINIE

Klasy IV–VI

- Jan Brzechwa, *Akademia Pana Kleksa*
- Janusz Christa, *Kajko i Kokosz. Szkoła latania* (komiks)
- René Goscinny, Jean-Jacques Sempé, *Mikołajek* (wybór opowiadań)
- Ignacy Krasicki, wybrane bajki
- Clive Staples Lewis, *Opowieści z Narnii. Lew, czarownica i stara szafa*
- Adam Mickiewicz, *Powrót taty, Pani Twardowska, Pan Tadeusz* (fragmenty, w tym: opisy, zwyczaje i obyczaje, polowanie i koncert Wojskiego)
- Ferenc Molnár, *Chłopcy z Placu Broni*
- Bolesław Prus, *Katarynka*
- Juliusz Słowacki, *W pamiętniku Zofii Bobrówny*
- John Ronald Reuel Tolkien, *Hobbit, czyli tam i z powrotem*
- Henryk Sienkiewicz, *W pustyni i w puszczy*
- Józef Wybicki, *Mazurek Dąbrowskiego*
- Wybrane mity greckie, w tym mit o powstaniu świata oraz mity o: Prometeuszu, Syzyfie, Demeter i Korze, Dedalu i Ikarze, Heraklesie, Tezeuszu i Ariadnie, Orfeuszu i Eurydyce
- Biblia: stworzenie świata i człowieka oraz wybrane przypowieści ewangeliczne, w tym o siewcy, o talentach, o pannach roztropnych, o miłosiernym Samarytaninie
- Wybrane podania i legendy polskie, w tym o Lechu, o Piaście, o Kraku i o Wandzie
- Wybrane baśnie polskie i europejskie, w tym: Charles Perrault, *Kopciuszek*, Aleksander Puszkina, *Bajka o rybaku i rybce*.

Klasy VII i VIII

- Charles Dickens, *Opowieść wigilijna*
- Aleksander Fredro, *Zemsta*
- Jan Kochanowski, wybór fraszek, pieśni i trenów, w tym treny I, V, VII, VIII
- Aleksander Kamiński, *Kamienie na szaniec*
- Ignacy Krasicki, *Żona modna*
- Adam Mickiewicz, *Reduta Ordona, Śmierć Pułkownika, Świtezianka, II część Dziadów*, wybrany utwór z cyklu *Sonety krymskie, Pan Tadeusz* (całość)
- Antoine de Saint-Exupéry, *Mały Książę*
- Henryk Sienkiewicz, *Quo vadis, Latarnik*
- Juliusz Słowacki, *Balladyna*
- Stefan Żeromski, *Syzyfowe prace*
- Sławomir Mrożek, *Artysta*
- Melchior Wańkowicz, *Tędy i owędy* (wybrany reportaż)

Zadania egzaminacyjne są wydrukowane na kolejnych stronach.

Tekst 1.

Aleksander Kamiński

Kamienie na szaniec

Zespół Buków, do którego należeli Alek i Rudy, był zespołem udanym. Było w nim to, co stanowi o sile i prężności każdej gromady: duch zespołu, koleżeństwo i ciągła aktywność; czyn jeden po drugim, i rozmach, i radosny uśmiech. [...]

Alek był dryblasem. Wysoki, szczupły, o niebieskich oczach i płowej czuprynie, ciągle się uśmiechał, mówił szybko, wymachiwał rękoma i przy byle okazji wpadał w zachwyty.

Wpływom zespołu Buków zawdzięczał nabywanie pewnej właściwości charakteru bardzo mu obcej: chłodnego panowania nad sobą w chwilach ważnych. Kiedyś na wsi, gdzie Alek przyjechał na parę dni, syn gospodarza, rąbiąc drzewo, uderzył się siekierą w nogę. Krew silnie popłynęła na zieleń trawy. I, jak często w takich wypadkach, całe wystraszone otoczenie straciło głowę. [...] Alek jeden z całego otoczenia zareagował całkowicie odmiennie niż inni: znikł mu z twarzy wyraz niefrasobliwego roztrzepania, zbiegły się brwi nad oczyma. Po chwili był już przy skaleczonym, naciskając silnie kciukiem miejsce powyżej krwawiącej mocno rany.

– Panno Basiu – zwrócił się do wystraszonej, stojącej bezradnie dziewczyny – widzi pani, już w porządku. Proszę wziąć ten płaski kamyk, wymyć go i przynieść mi razem z ręcznikiem. Zrobimy opatrunek uciskowy.

Gdy to mówił – mówił spokojnym, naturalnym głosem. Z twarzy zniknęło skupienie i pojawił się znowu uśmiech.

A Rudy? Rudy miał piegowatą twarz i rudawe włosy. Cała istota Rudego ześrodkowała się w jego oczach i czole, odzwierciedlając wybitną inteligencję. Uzupełniający charakter ludzkie zespół Buków – ten sam, pod którego wpływem roztrzepany uczuciowiec Alek stawał się opanowany i skupiony – zespół ten urodzonego intelektualistę Rudego ściągał do konkretnych przyziemnych życia. Przy czym owo przyziemne życie uosobione zostało w postaci ... kucharstwa. Mianowicie na każdej wycieczce, na każdej wyprawie, na każdym obozowisku Rudy był kucharzem Buków. Co się biedak w początkach kucharzowania nacierpiał – nie warto opisywać. Warto natomiast stwierdzić, że po pewnym czasie potrawy przyrządzane przez Rudego przestały denerwować i śmieszyć, zaczęły zastanawiać, a wreszcie zdumiewać.

– Bracie – mówił poważnie Zeus, wódz Buków – świetnie gotujesz! Masz wyjątkowy talent kucharski.

Było to w pierwszym okresie przyglądania się Zeusa Rudemu. Toteż Zeus – harcmistrz Leszek Domański – zauważył tylko część prawdy: ujawniony talent kucharski. Istota Rudego była inna. To nie był chłopiec o talencie kucharskim. Był to chłopiec o dużej, wszechstronnej skali talentów w ogóle, ale ujawniło się to dopiero z biegiem lat. [...]

To jednak, co zdecydowało o popularności Rudego w zespole, nie miało nic wspólnego z kucharstwem. To coś oparte było na talentach artystycznych Rudego i na jego zamiłowaniu do majsterkowania. Pewnego razu obmyślił Rudy oznakę dla zespołu Buków. Cyfra 23 w trójkącie, wycięta w jasnym metalu, na pomarańczowym tle małej sukiennej podkładki. Cały zespół Buków był zachwycony estetyką oznaki, dyskrecją odcieni, delikatnością rysunku. [...]

– Ja ci mówię, przejdziesz do historii sztuki – klepał protekcjonalnie Rudego po ramieniu gruby Andrzej Zawadowski.

– A ty, Alek – ciągnął dalej tenże sam Andrzej Grubas – musisz się zabrać do skomponowania oznaki narciarskiej dla Buków.

Alek bukowej oznaki harcerskiej nie skomponował nigdy, chociaż był najlepszym narciarzem zespołu. Narciarzem narwanym, narciarzem niepokojącym rodziców i Zeusa, narciarzem, którego nigdy nie zadowalały łagodne stoki i uczęszczane tory. Narciarzem, którego niespokojny duch ciągnął w wysokie góry, na nowe i samotne szlaki.

Ten niespokojny duch narciarski był tylko częścią osobowości Alka, która cała była niespokojna, spragniona niecodzienności, stęskniona do nadzwyczajności.

Zresztą tęsknota Alka do niecodzienności, do czynów przekraczających wyobraźnię i możliwości przeciętnego człowieka, była taka sama jak tęsknota wszystkich jego kolegów – Buków. A może nie tylko Buków? Może jest to tęsknota każdej młodości?

Aleksander Kamiński, *Kamienie na szaniec*, Warszawa 1999.

Zadanie 1. (0–2)

Oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń dotyczących tekstu 1. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Przytoczony fragment utworu dotyczy wydarzeń, które miały miejsce przed wybuchem wojny.	P	F
2.	Bohaterowie przytoczonego fragmentu byli członkami tej samej drużyny harcerskiej.	P	F
3.	Tytuł pierwszego rozdziału powieści <i>Słoneczne dni</i> odnosi się do wakacji 1939 roku.	P	F

Zadanie 2. (0–1)

Na które z poniższych pytań nie można znaleźć odpowiedzi w przytoczonym fragmencie utworu? Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

- A. Czym w zespole Buków zajmował się Rudy?
- B. Kto był autorem projektu oznaki dla zespołu Buków?
- C. W jakiej sytuacji Alek potrafił zachowywać zimną krew?
- D. Na czym polegała rywalizacja między Alkiem a Rudym?

Zadanie 3. (0–1)

Uzupełnij poniższe zdania. Wybierz odpowiedź spośród oznaczonych literami A i B oraz odpowiedź spośród oznaczonych literami C i D.

W ostatnim zdaniu tekstu 1. narrator **A/B**, czy pragnienie przeżywania rzeczy wyjątkowych jest tęsknotą każdej młodości. Podobną myśl zawiera wypowiedzenie **C/D**.

- A. zastanawia się
- B. pyta kolegów
- C. *Prawdopodobnie jest to tęsknota każdej młodości.*
- D. *Niewątpliwie jest to tęsknota każdej młodości.*

Zadanie 4. (0–1)

Oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń dotyczących bohaterów tekstu 1. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Zdaniem narratora Rudy wyróżniał się w zespole Buków wybitną inteligencją.	P	F
2.	Zdaniem narratora Alek zasłużył na miano najlepszego narciarza w zespole Buków.	P	F

Zadanie 5. (0–1)

Narrator tekstu 1. stwierdził, że w zespole Buków ludzkie charaktery się uzupełniały. Uzasadnij trafność tej opinii, odwołując się do przytoczonego fragmentu utworu.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 6. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Postawa Rudego, który uczy się gotować, stanowi potwierdzenie przekonania, że

- A. ćwiczenie czyni mistrza.
- B. kucharz z głodu nie zginie.
- C. potrzeba matką wynalazku.
- D. najlepszą przyprawą jest apetyt.

Zadanie 7. (0–1)

W pierwszym akapicie przytoczonego tekstu autor wymienia kilka cech udanego zespołu. Podaj tę cechę, która uwydatniła się podczas akcji pod Arsenalem. Uzasadnij swój wybór. W uzasadnieniu odwołaj się do całego utworu *Kamienie na szaniec*.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 8. (0–1)

Które z poniższych stwierdzeń jest **prawdziwe** w odniesieniu do całego utworu *Kamienie na szaniec*? Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

- A. Główni bohaterowie utworu to postacie fikcyjne.
- B. Akcja całego utworu rozgrywa się w pierwszym miesiącu II wojny światowej.
- C. Tytuł utworu stanowi nawiązanie do treści innego utworu literackiego.
- D. Tematem utworu jest historia ludzi, którzy spełnili wszystkie swoje marzenia.

Zadanie 9. (0–2)

9.1. W której z podanych poniżej lektur obowiązkowych bohater swoim postępowaniem potwierdza trafność stwierdzenia *Przyjaźń wiąże się z odpowiedzialnością za drugą osobę*?

- A. *Mały Książę* Antoine’a de Saint-Exupéry’ego.
- B. *Pani Twardowska* Adama Mickiewicza.
- C. *Świtezianka* Adama Mickiewicza.
- D. *Latarnik* Henryka Sienkiewicza.

9.2. Uzasadnij wybór dokonany w zadaniu 9.1. Wyjaśnij, na czym polegała odpowiedzialność wybranego bohatera za swego przyjaciela.

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 10. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Aby zachować sens oraz potoczny charakter odnoszącego się do Alka określenia narwany *narciarz*, podkreślony wyraz należy zastąpić słowem

- A. *najszybszy*.
- B. *szalony*.
- C. *wybitny*.
- D. *wytrzymały*.

Zadanie 11. (0–1)

Oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Wyrazy <i>zespół</i> , <i>drużyna</i> , <i>grupa</i> to wyrazy pokrewne.	P	F
2.	Wyrazy <i>zespół</i> , <i>zespołowy</i> , <i>podzespoły</i> tworzą rodzinę wyrazów.	P	F

Zadanie 12. (0–1)

Uczniowie przygotowali notatkę na temat bohaterów *Kamieni na szaniec*. Niestety, jedno ze zdań zapisali niezgodnie z obowiązującymi regułami interpunkcyjnymi. Wybierz zdanie, w którym interpunkcja jest niepoprawna.

Bohaterowie
Kamieni na szaniec

- A. Alek, Rudy i Zośka należeli do drużyny harcerskiej która działała w jednej z warszawskich szkół.
- B. Drużyna Buków była grupa zwartą, niezwykle aktywną i wesołą.
- C. Chłopcy często organizowali wycieczki, wyprawy narciarskie, dyskutowali i planowali swoją przyszłość.
- D. W czerwcu 1939 roku, po zdaniu matury, wyruszyli na ostatnią wyprawę w Beskidy.

Zadanie 13. (0–1)

Poniżej zamieszczono okładkę do jednego z wydań *Kamieni na szaniec* Aleksandra Kamińskiego.

Wybierz jeden element graficzny umieszczony na okładce *Kamieni na szaniec* Aleksandra Kamińskiego i wyjaśnij jego związek z treścią utworu.

Element graficzny – .....

Wyjaśnienie – .....

.....
.....
.....
.....
.....

Tekst 2.

Łukasz Malinowski

Bycie w zgodzie ze sobą i rzetelność

Na pewno spotkaliście się kiedyś ze stwierdzeniem: „Bądź sobą!”. Kiedy mamy wystąpić publicznie, bliscy często nam to mówią. Oznacza to, że widzą nasze zdenerwowanie i uznają, że zachowujemy się inaczej niż zazwyczaj, że nie jesteśmy sobą. Ale co to właściwie znaczy?

To, kim jesteśmy, wynika w dużej mierze z wpływu naszego otoczenia. Inaczej zachowujemy się na obiedzie rodzinnym, inaczej na imprezie ze znajomymi. W której z tych sytuacji jesteśmy sobą? Przecież tu i tam zachowujemy się różnie. To jednak nie jest sprzeczność. I wśród rodziny, i wśród znajomych możemy być tak samo sobą. Ważne jest tylko to, abyśmy sami przed sobą czuli, że postępujemy zgodnie ze swoją wolą.

Rzetelność kojarzy się z jakimś rzemiosłem – zegarmistrz, rzetelnie pracując, dobrze naprawia zegarki – z solidną i dobrze wykonaną pracą. Jaki to ma związek z kwestią bycia? Otóż być też można rzetelnie i nierzetelnie. Najprościej wyjaśnić to na przykładzie naszych działań. Możemy rzetelnie wykonać pracę domową albo ją „odwalić”. A co, jeśli robisz coś, co jest naprawdę twoje, co lubisz robić? Jeśli masz nawyk „odwalania” zadań, to może zdarzyć się tak, że nawet swoje pasje będziesz „odwalał”. Jeśli tak się będzie działo, oznacza to właśnie, że twoje bycie jest nierzetelne.

Czy zastanawiałeś się kiedyś nad tym, jak niezwykle jest to, że jesteś tobą? Wszystko, co myślisz, czujesz, czego doświadczasz, jest tylko twoje. Nikt inny nie ma dostępu do twojego wewnętrznego świata i nikt nie wie, co dokładnie siedzi w twojej głowie. Według niektórych filozofów, jesteśmy odpowiedzialni za ten własny, niepowtarzalny świat i powinniśmy umiejętnie wykorzystywać ten dar. Jak myślisz, co to znaczy odpowiedzialnie i świadomie być sobą? To przede wszystkim dowiedzieć się, co naprawdę się lubi i jakie ma się predyspozycje, i żyć, nie naśladowując nikogo, najlepiej jak się potrafi. Być sobą oznacza również tworzyć coś tak, jak tylko ty potrafisz. A więc do dzieła! Cokolwiek jest twoją pasją, rozwijaj ją. I wkładaj w to całe serce.

Na podstawie: Łukasz Malinowski, *Ja i filozofia*, cz.1. *Ja*, Warszawa 2018.

Zadanie 14. (0–2)

Na podstawie tekstu 2. wyjaśnij, czym jest *bycie sobą*, a czym – *rzetelność*.

Bycie sobą – .....

.....

Rzetelność – .....

.....

Zadanie 15. (0–1)

Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń dotyczących tekstu 2. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Wymienione w tytule <i>bycie w zgodzie ze sobą</i> oraz <i>bycie rzetelnym</i> autor tekstu traktuje jako ważne dla kształtowania się człowieka.	P	F
2.	Celem autora tekstu jest ukazanie sprzeczności między <i>byciem sobą</i> a <i>rzetelnością</i> .	P	F

Zadanie 16. (0–1)

Wskaż bohatera lektury obowiązkowej, który był osobą rzetelną. Uzasadnij swój wybór.

Bohater – .....

Uzasadnienie wyboru – .....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 17. (0–2)

17.1. Uzupełnij zdania. Wybierz odpowiedź spośród oznaczonych literami A i B oraz odpowiedź spośród oznaczonych literami C i D.

W wypowiedzeniu *A więc do dzieła!* autor tekstu 2. zawarł **A/B** skierowaną do czytelnika. Podobny charakter ma wypowiedzenie **C/D**.

A. przestrozę

C. *Bądź sobą!*

B. zachętę

D. *Otóż być też można rzetelnie i nierzetelnie*

17.2. Wypowiedzenie *A więc do dzieła!* przekształć na zdanie z osobową formą czasownika.

.....

Zadanie 18. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Związek frazeologiczny *wkładać w coś całe serce* oznacza

- A. poznawać coś.
- B. uczyć się czegoś.
- C. imponować czymś.
- D. poświęcać się czemuś.

Zadanie 19. (0–1)

Które z poniższych stwierdzeń nie cechuje tekstu 2.? Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

- A. Autor przywołuje sytuacje spotykane w życiu codziennym.
- B. Autor w swojej wypowiedzi zwraca się bezpośrednio do czytelnika.
- C. Autor cytuje opinie naukowców dla potwierdzenia własnych poglądów.
- D. Autor posługuje się czasownikami i zaimkami w drugiej osobie liczby pojedynczej.

Zadanie 20. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

O pisowni wyrazu *tworzyć* decyduje ta sama zasada ortograficzna, która dotyczy pisowni wyrazu

- A. *rzetelność*.
- B. *rzemiosło*.
- C. *przykład*.
- D. *dobrze*.

Zadanie 21. (0–1)

Uzupełnij zdanie. Wybierz odpowiedź spośród oznaczonych literami A i B oraz odpowiedź spośród oznaczonych literami C i D.

W wypowiedzeniu *Cokolwiek jest twoją pasją, rozwijaj ją* czasowniki łączą się z **A/B** i dlatego mają **C/D** formę osoby.

- A. tym samym podmiotem
- B. różnymi podmiotami
- C. tę samą
- D. różną

BRUDNOPIS (*nie podlega ocenie*)

